

เรื่อง : ทีมข่าวจุดประกาย

บวงวิกฤติ "มวลน้ำ" ที่ไม่รู้ว่าจะสุดท้ายแล้ว จะสร้างความบอบช้ำให้ประเทศไทยขนาดไหน แต่สิ่งสำคัญกว่าคือสถานการณ์เฉพาะหน้าที่ต่างฝ่ายต่างร่วมมือช่วยเหลือเพื่อให้สังคมก้าวผ่านน้ำท่วมครั้งนี้ไปได้

นอกจาก ทยุกยาอาหาร ที่หลักที่นอน ซึ่งมีความต้องการอยู่ตลอดเวลา สาธารณูปโภคพื้นฐานอย่าง "สุขา" ก็ถือเป็นความเดือดร้อนอีกชนิดหนึ่งที่มาพร้อมกับน้ำท่วมเหมือนกัน

"เวลาเกิดน้ำท่วม จะลำบากมากเรื่องการขับถ่าย" **สุรนุช ธงศิลา** กรรมการและผู้จัดการมูลนิธิเอสซีจี ยืนยันจากประสบการณ์ตรงเมื่อน้ำท่วมปีที่แล้ว (พ.ศ.2553)

เธออธิบายถึงความสำคัญของระบบสุขาภิบาลในช่วงภาวะวิกฤติน้ำที่เกิดขึ้นมักเป็นเรื่องรองกว่าปากท้อง และที่พักพิง

"เรื่องของกินของใช้เบื้องต้น ที่ผ่านมามีการส่งต่อกันอยู่ตลอด ขณะที่เรื่องสุขาภิบาลยังเป็นอะไรที่คนทำน้อย มีบ้างที่ชาวบ้านคิดกัน

ในวันที่วิกฤติสุขามากับพร้อมก้นน้ำก้อนใหญ่ "นวัตกรรมปลดทุกข์" จึงได้ถูกระดมผลิตขึ้น เพื่อแจกจ่ายให้ทั่วพื้นที่ประสบภัย

เฉพาะหน้าบางคนก็เอาเก้าอี้มาเจาะเป็นช่องเอาถุงพลาสติกใส่บางที่ก็เอาถังมาเจาะ แต่ก็จะมีปัญหาเรื่องการเคลื่อนย้าย และความแข็งแรง"

ไม่ต่างกับ **จันทร์หยด กัลยากร** ผู้จัดการฝ่ายการตลาด CM Floating Home บริษัทแปรรูปไม้ นำเข้าจากต่างประเทศ หนึ่งในกลุ่มผู้ผลิตสุขาลอยน้ำ ที่มองว่า รายละเอียดของสุขานั้นมีอะไรที่สำคัญมากกว่าที่เห็น

"สุขาหลังหนึ่ง เราต้องคำนึงถึงการใช้งานส่งความทนทาน รวมทั้งการเคลื่อนย้ายด้วย" **เธอย้ำ**

ความจำเป็นของสุขาไม่ใช่แค่เพียงการจัดสัดส่วนการขับถ่ายให้เรียบร้อย แต่ยังเป็นการป้องกันเชื้อโรค เพื่อลดการแพร่ระบาดของโรคต่างๆ ที่ลอยมากับน้ำ

วันนี้ ข้อจำกัดของสภาพพื้นที่และระดับความรุนแรงของน้ำ ทำให้ "การออกแบบ" ถูกนำมาใช้ เพื่อให้สุขา สามารถปรับตัวเข้ากับ

สถานการณ์และใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมือนเคย

ทำเอง ทำได้

หลังน้ำเอ่อจนหลายจังหวัดในภาคอีสานจมอยู่ใต้น้ำ ก่อนจะรุกคืบเข้าสู่ภาคเหนือตอนล่างและล้อมกรุงเทพมหานครอยู่ในขณะนั้นนอกจากความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและกลุ่มอาสาสมัครต่างๆ ยังมีการเผยแพร่ความรู้ เคล็ดลับการปรับตัวเพื่อให้รับสถานการณ์ ตั้งแต่การเตรียมข้าวของเครื่องใช้ ไปจนถึงอุปกรณ์สาธารณสุขพื้นฐานอย่าง สุขา สิ่งจำเป็นอันดับ 6 ของ tontenthailand.com

ปี พ.ศ.2553 ได้มีการผลิตสวมคลุมเงินทั้ง สวมลอยน้ำ สวมกล่อง และสวมนั่งเก้าอี้พลาสติกเจาะรู ออกมาเพื่อแจกจ่ายให้กับผู้ประสบภัยในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งมีหน่วยงานต่างๆ ช่วยกันผลิตออกมามากมายหลักการ

กรุงเทพธุรกิจ

Krungthep Turakij
Circulation: 145,530
Ad Rate: 1,500

Section: จุดประกาย/หน้าแรก

วันที่: ศุกร์ 21 ตุลาคม 2554

ปีที่: 25

ฉบับที่: 8429

หน้า: 01(ซ้าย)

Col.Inch: 138.75 Ad Value: 208,125

PRValue (x3): 624,375

คลิ๊ป: สีสี่

หัวข้อข่าว: "สุขา" อยู่ไหน

ใหญ่คือ ประยุกต์จากของใช้ในบ้าน อาทิ แก้ว
กล่อง หรือ ถัง

หรือแนะนำชาวทุ-สุขา ให้ทำเองก็ทำได้
โต๊ะหว่าก จาก **พื้นที่ปดอทคอม**
(pantip.com) ได้แนะนำ ส้วมเฉพาะกิจ
ภายใต้งบประมาณ 200 บาท ประกอบด้วย
แก้วพลาสติกไม่มีพนักพิง 1 ตัว, ถังดำขนาด
30x40 นิ้ว จำนวน 1 กิโลกรัม 1 แพ็ค, กระดาษ
ทิชชู 4 ม้วน, จุลินทรีย์ EM สำหรับดับกลิ่น
1 ขวด, ตัวหนีบ 4 ตัว และยางรัด 1 ถัง

หรือ ที่เป็นไฟล์ส่งต่อทางอินเทอร์เน็ต
ที่มี "ส้วมกระดาษเอสซีซี" เป็นต้นแบบ ก็คือ
การนำลังใส่ของหรือลังใส่เบียร์กระดาษขนาด
ใหญ่ เจาะรูด้านบน ก่อนใช้ถุงดำสวมทับเพื่อ
รับของเสียจากร่างกาย

ขณะที่หากเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นก็รับ
ตามสภาพพื้นที่ ด้วยการสร้าง "ส้วมสนาม"
ด้วยการขุดหลุม แล้วใช้ถุงดำรองของเสีย
อีกชั้น ก็ตามแต่ความสะดวก

โดยทาง **กรมอนามัย** ได้มีคำแนะนำใน
การไปใช้ได้ 6 ข้อ คือ

1. ตรวจสอบลักษณะถุงพลาสติกสีดำให้
อยู่ตรงกลางของช่องส้วม
2. ขับถ่ายให้ลงตรงกลางช่องของส้วม
3. ใช้กระดาษชำระทำความสะอาดหลัง
การขับถ่าย
4. กระดาษชำระที่ใช้แล้วให้ทิ้งในถุง
พลาสติก
5. หลังจากใช้งานแล้วให้มัดปากถุง
พลาสติกให้มิดชิด
6. รวบรวมถุงพลาสติกที่ใช้งานแล้วทิ้ง
ลงถุงใบใหญ่อีกชั้น แล้วมัดปากถุงเพื่อนำไป
กำจัดหลังน้ำลด โดยอาจใช้วิธีการขุดหลุมฝัง
เนื่องจากถุงดำที่แฉกนั้นสามารถย่อยสลาย
เองได้ในธรรมชาติ หรืออาจใช้ให้หน่วยงานที่
เกี่ยวข้องนำไปกำจัด เพื่อป้องกันการระบาดของ
เชื้อโรค

กลุ่มอาจารย์ภาควิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม-
ล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ได้นำเสนอแนวคิด ผ่านการ
ป้องกันการแพร่กระจายของโรคระบาด ถือเป็น
เป็นปัจจัยที่สำคัญของการจัดทำสุขาทั้งแบบ
ถาวร และแบบชั่วคราวผ่าน eng.chula.
ac.th ว่า สุขาชั่วคราวที่ใช้ถุงดำ ให้เติมปูน
ขาว (Ca(OH)₂) เพื่อปรับสภาพให้เป็นด่างซึ่ง
จะช่วยหยุดการทำงานของจุลินทรีย์ สำหรับ
สุขาชั่วคราวแบบลอยน้ำ สามารถฆ่าเชื้อโรค
ได้ด้วยสารเติมคลอรีน (Chlorine) ลงใน
ถังน้ำใส (หรือถังเก็บกัก) ก่อนปล่อยลงสู่
แหล่งน้ำ

เพราะปัญหาไม้แก็งไม้ได้มีไว้กลุ่ม "สุขา
น้ำท่วม" ก็ไม่ต่างกัน

เปิดพิมพ์เขียวสุขาภูมิปัญญา

นอกจากการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า หรือ
การถ่ายทอดความรู้ - เทคนิค ทางสุขอนามัย
ช่วงน้ำท่วมต่อๆ กัน ก็ยังมีการ "ดีไซน์" สุขา
อย่างเป็นเรื่องเป็นราวเพื่อบรรเทาทุกข์ ให้กับ
ผู้ประสบภัยได้อีกทางหนึ่ง

ผู้มีประสบการณ์จากสุขากระดาษจาก
ปีที่แล้วอย่าง สุรนุช เล่าถึงความเปลี่ยนแปลง
ที่เกิดขึ้นสำหรับชุดสุขากระดาษที่แจกจ่าย
ให้ประชาชนในพื้นที่ประสบภัยนั้นว่า เป็น
ผลพลอยได้จากการลงพื้นที่หลังน้ำลดเมื่อ
ปีก่อน ซึ่งทำให้ทีมผลิตได้แนวคิด และวิธีการ
มาปรับปรุงให้ กระดาษของพวกเขาใช้ "ง่าย"
และ "สะดวก" ขึ้น

"จากปี 2553 เราจะเป็นวัสดุ 2 ชั้นประกอบ
กันขึ้นมา ก็คือตัวฝากับตัวกล่อง แต่ภายหลัง
จากที่เรากลับไปเก็บข้อมูลหลังน้ำลด ก็พบว่า
ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ใช้ฝา เพราะมันไม่สะดวก
ก็กลายเป็นโจทย์ให้เรากลับมาคิดต่อ ในปีนี้
สุขาของเราจึงเอาฝาออก ขณะที่วัสดุอย่าง
กระดาษเองก็มีการนำมาปรับเปลี่ยนเพื่อความ
เหมาะสมด้วย"

นอกจากนั้น ยังมีความพยายามจะใช้
ถุงใบโอ 100 เฟอร์เซ็นต์มาใช้เพื่อช่วยในการ
รักษาสิ่งแวดล้อม แต่ด้วยสภาพของถุงใบโอที่
มีความอ่อนไหวต่อการแช่อยู่ในน้ำสูงจึงทำให้
แนวทางนี้เป็นโจทย์ต่อไปสำหรับองค์กรของ
เธอในอนาคตด้วย

ไม่ต่างจากสุขาลอยน้ำที่มีการบ้านใหญ่
คือ ต้องเป็นส้วมลอยน้ำที่ถูกสุขลักษณะ โลง
ปลดถ่าย โดยสิ่งสำคัญอยู่ที่ว่าทำอย่างไรให้
ลอยได้ และเป็นถังบำบัดของเสียได้ด้วย

"มาจบที่ถังน้ำขนาด 700 ลิตร 4 ใบเป็น
ทุ่นลอยน้ำ สามารถรับน้ำหนักได้ 8 คน มี 2
แบบคือ นั่งราบและนั่งยอง ซึ่งชาวบ้านจะคุ้น

เคยทั้ง 2 แบบโดยใช้น้ำราดเหมือนกัน ที่ทำ 2
แบบ เพราะผู้สูงอายุเวลาใช้แบบนี้ย่องนานๆ
อาจจะนั่งไม่ไหว ถ้าใช้แบบนี้ราบจะสะดวก
กว่า" เธอให้เหตุผล

ขณะที่ จักร์หทัย อธิบายถึงลักษณะของ
สุขาลอยน้ำที่ทางบริษัท ร่วมผลิตขึ้นเพื่อบริจาค

ให้กับผู้ประสบภัยนั้นเห็นว่า
มีเคล็ดลับอยู่ที่วัสดุ และการ
ออกแบบ

"ที่เราทำอยู่ก็คือ สุขาแบบห้องเดียว
เดิมที่ตั้งใจจะผลิตไปบริจาค แต่พอดีมีลูกค้า
เข้ามาสั่งเพื่อจะเอาไปช่วยน้ำท่วมเหมือนกัน
เราจึงอยากทำบุญไปด้วยก็เลยเป็นเหมือนการ
ร่วมผลิต โดยทีมวิศวกรของเราออกแบบโดย
ใช้โลหะพวยง 4 ลูก ตรงกลางเป็นถัง 200 ลิตร
โดยเราจะใส่จุลินทรีย์เพื่อช่วยย่อย"

2 ตัวอย่างในหลายๆ ความช่วยเหลือ
ทำให้วันนี้ สุขาแบบต่างๆ กำลังถูกกล้าเสียง
แจกจ่ายไปยังพื้นที่ประสบภัย

แม้ว่าจะมีอุปสรรคเรื่องการผลิต หรือ
การขนย้าย (กระทั่งโรงงานจมน้ำเองก็ตาม)
แต่ทุกภาคส่วนที่ทำงานกันอย่างเต็มความสามารถ
เพื่อให้ประเทศไทยเดินข้ามน้ำมุลนี้
ไปพร้อมกัน

สุขาของนักออกแบบ

สถานการณ์เรียกร้องวีรบุรุษเสมอ น้ำท่วมใหญ่ครั้งนี้ อาจารย์ไสยาสน์ เสมอเงิน ศิลปินนักออกแบบเจ้าของรางวัล ศิลปากรเจ้าของผลงานเฟอร์นิเจอร์ดีไซน์ล้ำในนาม Saiyart Collection และเจ้าของวาทะ "ไม้ก็เหมือนลูก" วางมือจากงานประจำ หันมาทุ่มเทเวลาให้กับการออกแบบและสร้าง "สุขาลอยน้ำ" เป็นส่วนหนึ่งของการบำบัดทุกข์ให้ผู้ประสบภัยน้ำท่วม

"ผมนี่คนอายุยา อยู่กับเรือกับแพมาก่อน พอมาเจอข่าว สถานการณ์แบบนี้เลยต้องหยุดงานส่วนตัวทุกอย่างหมดมาคิด ทำตรงนี้ก่อน ทั้งๆ ที่ผมเองก็ต้องกินต้องใช้ งานส่วนตัวก็ต้องทำ แต่ไม่เป็นไร ความลำบากของชาวบ้านยิ่งใหญ่มาก เพราะเขาไม่มีใคร คนลำบากกว่าเรามีอีกเยอะมาก"

ไม่ละเลยรายละเอียด ไม่คาดหวังเพียงแค่ "ใช้ได้" แต่ต้อง "ใช้ได้จริง" และ "ใช้ได้ดี" จึงออกแบบโดยคำนึงถึงการใช้งานจริง ตั้งแต่เรื่องระบบการลอยน้ำ ที่ออกแบบสุขาลอยน้ำให้มีส่วนที่ จมน้ำเพื่อลดการโคลงเมื่อเจอคลื่นหรือขณะก้าวขึ้น ความแข็งแรง ความปลอดภัยของผู้ใช้ ไปจนถึงความคงทน เพราะยังไม่มีการบอก ได้ว่าสถานการณ์น้ำท่วมครั้งนี้จะยุติลงเมื่อใด

"ผมใช้ถังพลาสติกขนาดใหญ่ที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นตัวยกให้ลอยน้ำ มีโครงเหล็กให้มันแข็งแรง สามารถใช้ได้ หลายเดือน มีระบบกันโคลงโดยคำนวณอากาศในถัง ให้มีส่วนที่ จมน้ำไว้ประมาณ 20 เซนติเมตร เวลาเจอคลื่นซัดมาน้ำจะลอดได้ถึง ไปเลยไม่โคลง เวลาคนจะมาใช้จะมายังไง อาจจะต้องเอาเรือมาเทียบ ก็ขึ้นได้ ส่วนประตูแทนที่จะใช้เป็นบานประตูทั่วไปเราใช้บานแทน เพื่อประหยัดเนื้อที่ ต้องคิดเผื่อให้คนแก่อันได้ เด็กขึ้นได้ ต้องไม่โยก มีราวจับ มีชานพักต้องทำให้ทนด้วย ตัวหนึ่งใช้ได้ประมาณ 4-5 เดือน เสร็จแล้วเอาไปใช้อย่างอื่นได้ด้วย ก็เรียกว่าออกมาไม่ซีเหร่หรอก"

ส่วนระบบกำจัดของเสีย ที่อาจารย์ไสยาสน์คิดถึงวิธีการกำจัด ของเสียที่ไม่เพิ่มภาระ ไม่แพร่เชื้อโรค และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

โดยใช้ถุงดำเป็นตัวรองรับ โดยบรรจุจุลินทรีย์ไว้ในถุงเพื่อช่วยในการย่อยสลาย อาจารย์ไสยาสน์ ยังคิดเลยไปถึงเรื่องการขนส่งสุขาลอยน้ำ โดยออกแบบให้สามารถถอดประกอบและขนส่งทางรถบรรทุกเล็กที่สามารถเข้าถึงพื้นที่น้ำท่วม โดยรถบรรทุก 6 ล้อ 1 คัน จะสามารถขนส่งสุขาลอยน้ำได้ 6 หลัง เพื่อให้คุ้มค่าขนส่ง

"ตอนนี้กำลังให้นักศึกษาศาปตยกรรมเข้ามาดูตัวสุขาลอยน้ำแล้วเขียนแบบแปลนออกมา แล้วก็ส่งตัวแบบอันนี้กระจายไปตามสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่มีคณะวิชาด้านสถาปัตย์หรือที่มีสอนสายช่างต่างๆ ช่วยกันผลิตออกมา ทำเป็นแบบแปลนแบบละเอียด เอาไปสร้างได้เลย ใครจะเอาไปใช้ก็เอาไป ตอนนี้งานภาคใต้ก็เริ่มขอเข้ามาแล้วเพราะทางนั้นน้ำท่วมทุกปี"

ประสบการณ์ในพื้นที่ประสบภัยที่บอกเล่าผ่านลูกชายของอาจารย์ไสยาสน์ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งหัวเรี่ยวหัวแรงที่เข้าไปร่วมช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วมที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทำให้อาจารย์ไสยาสน์คิดข้ามขีด

โดยเตรียมออกแบบ "เรือเก็บขยะ" เพื่อร่วมกู้วิกฤติหลังน้ำลด

"ลูกชายก็ทำกลุ่มในเฟซบุ๊กหาทุนเข้าไปช่วยที่อยุธยา กลับมาบอกพ่อว่าข้างในนิคมฯ ตอนนี่ขยะเป็นร้อยตัน ผมก็มาคิดว่าจะทำยังไง ตอนนี่ก็เลยกำลังออกแบบเรือเก็บขยะ อาจจะเป็นเรือที่ขนาดใหญ่หน่อย มีตะแกรงเป็นแขนสำหรับยื่นออกไปตักขยะได้ ก็น่าจะช่วยแก้ปัญหาขยะที่มากับน้ำท่วมได้ส่วนหนึ่ง

"ตอนนี้มันปนกันไปหมดทั้งน้ำเหนือไหลบ่าน้ำฝนที่ตกลงมา น้ำทะเลหนุนที่สำคัญคือ "น้ำลาย" ของคนที่ทำให้ตอนนี้ทุกอย่างมันดูวุ่นวายไปหมด แต่สุดท้ายแล้วเราต้องมี "น้ำใจ" ที่จะช่วยเหลือกัน ใครทำอะไรได้ก็ทำ เวลาแบบนี้ทุกคนลำบากกันหมด บ้านเราลำบากแต่ไม่ก็คน แต่คนอื่นลำบากยิ่งกว่าเรามีอีกมากแล้วคนเราจะฉวยโอกาสอะไรกันหนา"

หมายเหตุ : ดูรายละเอียดและความคืบหน้าโครงการสุขาลอยน้ำของอาจารย์ไสยาสน์ได้ที่ facebook ค้นหาว่า Saiyart Collection)